

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

יהדות

דינים

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	(11×8)	–	88	נקודות
פרק שני	–	(12×1)	–	12	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הלכה למעשה (88 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 1–14.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה – 11 נקודות).

1. טעויות בתפילות שבת

- א. אדם טעה בתפילת עמידה של שחרית של שבת ובמקום לפתוח במילים "ישמח משה", הוא פתח במילה "אתה".
באיזה מקרה ימשיך את ברכת "אתה חונן", ובאיזה מקרה יאמר "ישמח משה" וכו'? (3 נקודות)
- ב. אדם שהתחיל את ברכת "רצה" בתפילת מוסף של שבת, ואז שם לב שלפני כן הוא טעה ואמר את הברכה האמצעית של תפילת שחרית במקום את הברכה האמצעית של תפילת מוסף – מה עליו לעשות? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)
- ג. אדם שהתחיל את ברכת "רצה" בתפילת ערבית של שבת, ואז שם לב שלפני כן הוא טעה ואמר את הברכה האמצעית של תפילת שחרית במקום את הברכה האמצעית של תפילת ערבית – מה עליו לעשות? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)

2. חולים ודיניהם

- א. על אילו חולים מותר לחלל שבת בעשיית מלאכות האסורות מדאורייתא? (3 נקודות)
- ב. חז"ל קבעו מה הם סוגי הפציעות והכאבים שמותר לחלל בגללם את השבת.
כתבו שלוש דוגמאות לפציעות או לכאבים כאלה. (4 נקודות)
- ג. בנוגע להגשת עזרה רפואית בשבת – מי מכוּנה "משובח", ומי מכוּנה "שופך דמים"? (3 נקודות)
- ד. באיזה מד־חום מותר לחולה שאין בו סכנה להשתמש בשבת? (נקודה אחת)

3. הלכות יום טוב

- א. באיזה אופן מותר ביום טוב לחמם מים עבור רחיצת גופו של תינוק בריא? (3 נקודות)
- ב. האם מותר לגרום לכיבוי של אש ביום טוב? כתבו דוגמה אחת לגרימה של כיבוי אש. (4 נקודות)
- ג. (1) על איזו מלאכה (חוץ מהקְעֶרֶה) נאמר הכלל "מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש, הותרה גם שלא לצורך אוכל נפש"?
(2) באיזה תנאי נאמר כלל זה?
(4 נקודות)

4. דין לבישת בגדיו והילוכו

- א. "ובחקתיהם לא תלכו" (ויקרא י"ח, ג').
- (1) מה מאפיין את בגדי הגויים של ישראל אסור ללובשם?
- (2) מה מאפיין את בגדי ישראל?
- (4 נקודות)
- ב. "מצינו שהימין היא חשובה בתורה".
- (1) כתבו דוגמה אחת לחשיבות של ה"ימין" בתורה.
- (2) על מה יש להקפיד כאשר לובשים בגד, ועל מה יש להקפיד כאשר פושטים אותו?
- (3) הסבר מדוע קושרים את נעל שמאל לפני שקושרים את נעל ימין אף על פי ש"הימין היא חשובה".
- (7 נקודות)

5. דיני ברכות ודיני ברוך הוא וברוך שמו ואמן

- א. (1) "קודם שיברך איזו ברכה, צריך הוא לדעת איזו ברכה שהוא צריך לברך".
- הסבירו מדוע.
- (2) כתבו שלושה דברים שיש להקפיד עליהם בזמן אמירת הברכה.
- (3) "חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות".
- כתבו סיבה אחת לחובה להרבות בברכות.
- (6 נקודות)
- ב. (1) מה יכוון אדם כאשר הוא עונה אמן על קדוש?
- (2) מה יכוון אדם כאשר הוא עונה אמן על ברכה שיש בה תפילה?
- (3) מה יכוון אדם כאשר הוא עונה אמן על ברכה שאין בה תפילה?
- (5 נקודות)

6. דיני ברכת בורא פרי העץ ובורא פרי האדמה ושהכול

- א. "על פירות הגדלים באילן מברכין בורא פרי העץ".
- מהי ההגדרה של "אילן"? (2 נקודות)
- ב. בחרו בשלושה מן המאכלים (1)–(4) שלפניכם, וכתבו מה מברכים על כל אחד מהם. נמקו את תשובתכם.
- (1) פטריות
- (2) קליפות תפוזים מרוקחות בדבש
- (3) כרוב כבוש
- (4) ריבה משזיפים מרוסקים
- (6 נקודות)
- ג. כתבו מקרה אחד שבו מברכים ברכת "שהכול" על פרי שלם או על ירק שלם. (3 נקודות)

7. דין עיקר וטפל

- א. שני מינים שהתבשלו יחד –
- (1) באיזה מקרה יש לברך על כל מין בפני עצמו את הברכה הראויה לו?
 - (2) באיזה מקרה יש לברך רק על המין שהוא הרוב בתבשיל?
 - (3) באיזה מקרה יש לברך רק על המין שהוא המיעוט בתבשיל?
- (4 נקודות)
- ב. מה יש לברך על מרק שהירקות שבו ניכרים לעין? בתשובתכם התייחסו לשלוש אפשרויות. (4 נקודות)
- ג. הכלל בדיני עיקר וטפל הוא שהברכה על העיקר פוטרת גם את הטפל. כתבו מקרה אחד שבו יש לברך גם על הטפל. (3 נקודות)

8. הלכות נטילת ידיים לסעודה

- א. (1) "מים שנשתנו מראיהן".
- באיזה מקרה יהיו מים אלה כשרים לנטילת ידיים, ובאיזה מקרה הם יהיו פסולים?
- (2) על פי קיצור שולחן ערוך, כתבו שתי דוגמאות למים שנעשתה בהם מלאכה.
 - (3) באיזה מקרה מים "מלוחים, סרוחים, מרים או עכורים" כשרים לנטילת ידיים?
- (7 נקודות)
- ב. (1) הסבירו מדוע כתם צבע על הידיים הוא חציצה ומדוע כתם כזה על ידיו של אומן אינו חציצה.
- (2) באיזה מקרה כתם צבע על ידיו של אומן הוא חציצה?
- (4 נקודות)

9. הלכות צדקה

- א. האם עני חייב לתת צדקה? בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (3 נקודות)
- ב. כתבו שניים מן השבחים של מצוות הצדקה על פי קיצור שולחן ערוך. (2 נקודות)
- ג. מהו סדר הקדימות במתן צדקה? (3 נקודות)
- ד. כיצד יש לקיים את מצוות הצדקה במקרה של תלמיד חכם עני שאינו מוכן ליטול מן הצדקה? בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

10. אסור להונות בדברים ולגנוב דעת הבריות

- א. (1) הסבירו מהי "אונאת דברים".
- (2) כתבו דוגמה אחת לאונאת דברים.
- (3) "גדולה אונאת דברים מאונאת ממון". כתבו שתי סיבות לכך.
- (5 נקודות)
- ב. (1) הסבירו מהי גנבת דעת.
- (2) כתבו דוגמה אחת לגנבת דעת.
- (3 נקודות)
- ג. הסבירו את המושג "אחד בפה ואחד בלב", וכתבו דוגמה אחת למושג זה. (3 נקודות)

11. דיני חול המועד

- א. כתבו מדוע אסרו חכמים "להסיע ולישא מטלטליו וכלי ביתו בחול המועד", ולמי התירו חכמים לעשות זאת אף מעיר לעיר. (3 נקודות)
- ב. (1) באיזה מקרה מותר להעביר סחורה ממקום למקום בחול המועד?
 (2) כתבו כיצד יש להעביר את הסחורה במקרה זה. בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (4 נקודות)
- ג. כתבו שני מקרים שבהם מותר לעסוק במסחר בחול המועד. (4 נקודות)

12. הלכות מאכלות אסורות

- א. האם מותר לאכול דם דגים? בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (4 נקודות)
- ב. האם מותר לאכול דם שיצא מן החניכיים? בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (4 נקודות)
- ג. אדם שחותר פרי בסכין ובעקבות כך נחתכה גם תולעת שהייתה בתוך הפרי –
 (1) מה עליו לעשות כדי שהפרי יהיה מותר באכילה?
 (2) מה עליו לעשות כדי שהסכין תהיה מותרת לשימוש? (3 נקודות)

13. הלכות כיבוד רבו וזקן ותלמיד חכם וכתן

- א. "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" (ויקרא י"ט, ל"ב).
 (1) על פי פסוק זה, בפני מי יש לקום?
 (2) באילו מקרים אין צריך לקום בפניהם? בתשובתכם התייחסו לשני מקרים. (4 נקודות)
- ב. אביו ורבו – את מי צריך לכבד יותר? נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)
- ג. "עוון גדול הוא לבזות תלמידי חכמים או לשנאותן".
 (1) הסבירו מדוע.
 (2) כתבו מהו עונשו של המבזה תלמידי חכמים. (4 נקודות)

14. הלכות ייחוד והלכות "לא ילבש"

- א. בית שפתחו פתוח לרשות הרבים –
 (1) מתי מותר להתייחד בבית כזה?
 (2) למי אסור להתייחד בבית כזה? (4 נקודות)
- ב. האם מותר לאישה להתייחד עם אדם שאשתו עימו? בתשובתכם התייחסו לשתי אפשרויות. (3 נקודות)
- ג. כתבו על מי חל האיסור "לא ילבש" ומה נכלל באיסור זה מלבד בגדים. (4 נקודות)

פרק שני – מושגים בהלכה (12 נקודות)

ענו על שאלה 15.

15. לפניכם שבעה מושגים.

הסבירו בקצרה שלושה מן המושגים. לכל מושג שהסברתם, כתבו הלכה אחת הקשורה אליו (לכל מושג – 4 נקודות).

- א. שעה זמנית
- ב. שיעור עיכול
- ג. ריבית מוקדמת
- ד. שתי חותמות
- ה. כוח גברא
- ו. בסיס לדבר האסור
- ז. נדר (ב)טעות

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך